

„Isplati se!” (III): Učiniti vrijeme saveznikom

„Naše osjećaje treba formirati, sazrijevati, učiti; govore nam istinu o nama samima i o našim odnosima. Moramo učiniti ovaj aspekt našeg bića sastavnim dijelom našeg odgovora Bogu, kako bismo mogli donositi odluke koje uključuju naš život u vremenu.”

26.10.2022.

Ponekad nam jednostavno čitanje nekoliko stranica Isusova života omogućuje da s njim iskusimo radost, ali i umor evangeliziranja. Kao onaj dan, na primjer, kada je umnožio kruhove i ribe da nahrani tisuće ljudi. Iste noći došao je do čamca učenika, hodajući po vodi. I kad su konačno stigli u Genezaret, On je izliječio sve tamošnje bolesnike (usp. Mt 14,13-36). Za one koji slijede Krista ovo su sigurno bili nezaboravni dani. Njegova ljubav i moć zarobili su srca jednostavnih ljudi, onih koji su dopustili da ih izazove novi svijet koji im se otvarao pred očima. Ali također smo pročitali da to nije istina za sve. Upravo tih dana, neki vjerski vođe, očito zabrinuti da budu vjerni Bogu kroz svoje tradicije, kroz ispunjavanje tisuću vanjskih propisa, pitaju Isusa: Zašto tvoji učenici krše tradiciju starijih? (Mt 15,2). Kontrast između jednostavnog i kompliciranog je velik. Pismoznanci optužuju Isusa i

njegove učenike da su nevjerni i nemarni u svom odnosu s Bogom. Ali naš Gospodin koristi ovu priliku da istakne srž istinski vjernog života.

Vjernost temeljena na uzastopnim obraćenjima

Istinski plodan život osobe koju će Bog pohvaliti kao „slugu dobrog i vjernog“, ne temelji se samo na riječima, niti na pukom ispunjavanju vanjskih propisa. Jer oboje mogu biti prisutni bez istinske vjernosti u srcu. Isus to jasno pokazuje snažnim riječima proroka Izaije: poradi svoje predaje, poništili ste riječ Božju. Vi licemjeri! Dobro je Izaija prorokovao o vama, kad je rekao: ‘Ovaj me narod usnama časti, a srce mu je daleko od mene; Uzalud mi se klanjaju naučavajući zapovijedi ljudske’ (Mt 15,6-9). Kada se to dogodi, rekao je Benedikt XVI, „vjera gubi svoje autentično značenje, a to je živjeti slušajući Boga kako bismo vršili

njegovu volju – što je istina našeg bića – i tako živimo dobro, u istinskoj slobodi; a religija je svedena na prakticiranje sekundarnih običaja.”[1]

Zasigurno je nekoliko tih učitelja Zakona, čiji su životi sada bili usmjereni na vanjsku pobožnost i revnost da se otkriju tuđi nedostaci, u svojoj mladosti uživalo u iskustvu pravog Boga. Zasigurno su tada velikodušno, s istinskom revnošću odgovorili na poziv pun ljubavi da sudjeluju u Božjem životu. Razmotrili smo ovu činjenicu u više navrata, čitajući odlomke ove vrste. Što se dogodilo s tom prvom ljubavi? Svakako, te pismoznance ne bismo mogli nazvati vjernima samo zato što nikada nisu napustili svoju profesiju vjerskih vođa. No, što je onda vjernost?

Kad je sveti Josemaría razmišljao o vezi koja ujedinjuje svakoga vjernika

s Crkvom, naglasio je da se ne radi samo o „ostanku“. Ne radi se samo o posjedovanju krsnog lista ili prisustvovanju određenim obredima: „Kršćanstvo nije lak način života. Nije dovoljno samo biti u Crkvi, pustiti godine da prolaze. U našem životu, u životu kršćana, svakako je vrlo značajno naše prvo obraćenje – onaj jedinstveni trenutak kojeg se svatko od nas sjeća, kada smo jasno shvatili sve što Gospodin od nas traži. Ali kasnija obraćenja još su važnija i sve su zahtjevnija.”[2] Biti vjieran nema nikakve veze s pasivnim stavom; to nije jednostavno „ne biti vani“. Naprotiv, vjernost zahtijeva stalno obnavljan odgovor, otvoren novostima koje donosi vrijeme, sastavljen od uzastopnih obraćenja. Da bismo izgradili istinski vjernički život, trebamo zapamtiti da smo vremenita bića, sa svojom osobnom biografijom: s vremenom postajemo ono što jesmo.

Lažna sigurnost neposrednog

Želja za boljim razumijevanjem prirode vremena zaokupila je pozornost mnogih mislilaca i pisaca, od antičkih vremena do danas. I u kinematografiji, na primjer, nalazimo mnoge priče koje eksperimentiraju s vremenom: igraju se s hipotetskom mogućnošću pauziranja, kretanja naprijed ili unatrag ili čak eliminiranja. Trajanje je dio misterija ljudskog života. „Duh mi je gorio željom da shvatim ovu najsloženiju enigmu,“ [3] priznaje Augustin. Ovaj odnos s vremenom dobiva posebne prizvuke u naše doba, u kulturi koja je sve više navikla na neposrednost. S mogućnošću doživljavanja „upravo ovdje i sada“ toliko mnogo aspekata našeg postojanja, od komunikacije do stjecanja dobara ili izražavanja emocija, možemo promatrati kao čudno i gotovo nedostupno sve što zahtijeva protok vremena da donese

plod, da pokaže svoju ljepotu, da raste i jača. A vjernost je upravo jedna od tih stvarnosti.

Vrijeme može značiti priliku, razvoj, život. Ali također može implicirati kašnjenje, prolaznost, dosadu. Kako možemo vrijeme vidjeti kao saveznika, a ne kao neprijatelja? Kako možemo vidjeti vrijeme kao kanal koji je Bog želio kako bi nam život bio sretan i plodan, ispunjen druženjem i mirom? Vjernost, budući da nije trenutna emocija ili trenutna nagrada, uvijek je popraćena nekom neizvjesnošću; uvijek je u procesu postajanja istinitim. A ova neizvjesnost je dobra jer od nas zahtijeva stalni stav pažnje; vodi nas da uvijek budemo kreativni u ljubavi.

Budući da je riječ o dobru koje se javlja između dvoje ljudi, vjernost je uvijek izložena iskušenju da tu „pozitivnu neizvjesnost”, koja

zahtijeva vrijeme, želimo zamijeniti brzim lažnim sigurnostima koje sami gradimo, a koje stoga isključuju drugu osobu . Možemo doći u iskušenje da mentalno ostavimo drugu osobu po strani, zamijenimo je trenutnom sigurnošću skrojenom prema našim vlastitim potrebama. I to je ono što se ponekad događalo izraelskom narodu u njihovom odnosu s Bogom. Biblija nam pokazuje tanku crtu koja dijeli vjernost pravom Bogu od idolopoklonstva, od polaganja vjere u ono što možemo izgraditi i kontrolirati vlastitim rukama.

Impresivno je razmotriti prizor ljudi koje je Bog toliko volio kako grade metalnu figuru za obožavanje. Sav je narod skinuo zlatne prstene s ušiju i donio ih Aronu. I on primi zlato iz njihove ruke, oblikuje ga alatom za rezanje i načini liveno tele; i rekoše: „Ovo su tvoji bogovi, Izraele, koji su te izveli iz zemlje egipatske!" (Izl

32,3-4). Što je moglo dovesti narod do takve zabune? Zašto su mislili da ih je napustio Onaj koji ih je zapravo spasio i pratio na njihovom putu? Odgovor se nalazi na istim stranicama Svetoga pisma: učinili su to jer je Mojsije odugovlačio sići s brda (Izl 32,1). Izdala ih je njihova vlastita hitnost da ubrzaju Božja vlastita vremena; dopustili su da ih ponese potreba da imaju trenutno osiguranje koje je mjerljivo i kvantificirano, umjesto da se prepuste sigurnosti vjere.

Koja je onda razlika između idolopoklonstva i vjernosti? Klanjamo se lažnim bogovima kada dopuštamo da nas iskušava potraga za sigurnošću; ali ne sigurnošću koja se temelji na ljubavi prema drugoj osobi, na daru koji ta druga osoba jest, nego sigurnošću koja se temelji na samopotvrđivanju: sigurnost koju sami možemo kontrolirati. Ova idolopoklonstva su kroz stoljeća

pronašla mnogo različitih oblika koji nas ne dijele od te epizode zlatnog teleta. Danas također poprimaju različite oblike: ljudi u koje polažemo očekivanja koja samo Bog može ispuniti; naša profesionalna karijera, kao mjesto osvajanja aplauza; hobi koji našim voljenima krade vrijeme koje im dugujemo; ili čak aspekte naše pobožnosti koji su nas u nekom trenutku u prošlosti doveli do pravog Boga.

U trenucima poteškoća, kada je naš unutarnji svijet uzdrman i želimo pobjeći od vrtoglavice vremena, kada si želimo reći da smo važni, da nismo beznačajni, možemo pasti u napast da gradimo metalne bogove. Vjernost onda znači razotkrivanje tih vrijednosnih papira napravljenih od kartona i stavljanje našeg povjerenja u Boga. „Vjera je osnova vjernosti. Ne isprazno pouzdanje u naše ljudske sposobnosti, nego vjera u Boga, koji je temelj nade.”[4]

Osjećaji nam pomažu da spoznamo istinu

„Vjernost obuhvaća sve dimenzije našeg života, jer uključuje cijelu osobu: inteligenciju, volju, osjećaje, odnose i pamćenje.”[5] Zato Isus za Boga ne zahtijeva samo naše riječi, ili samo ispunjenje određenih vanjskih zapovijedi, već naše srce. Milosrđe želim, a ne žrtvu, kaže drugom prilikom, pozivajući se na proroka Hošeu (usp. Mt 9,13). Kada ga farizej upita o najvažnijoj zapovijedi, on odgovara, opet riječima iz Svetoga pisma: Ljubi Gospodina Boga svojega svim srcem svojim, i svom dušom svojom, i svim umom svojim. To je najveća i prva zapovijed (Mt 22,37-38).

U svojoj katehezi o Duhu Svetom, sveti Ivan Pavao II. objasnio je kako treća Osoba Trojstva „prodire i pokreće cijelo naše biće: razum, volju, emocije i tjelesnu narav, tako

da će naša 'nova narav' prožeti prostor i vrijeme s novošću Evandjelja.” [6] Naš Gospodin žarko čezne za našom srećom, pa ne želi da budemo iznutra „slomljeni”. On želi da imamo transparentan odnos s njim, ujedinjujući još potpunije našu inteligenciju, naše želje, naše emocije, naše male i velike odluke... Svi ovi aspekti našeg bića trebaju neprestano sazrijevati tijekom vremena u rastućem jedinstvu. Za izgradnju odnosa koji je duboko vjeran, neophodan je ovaj skladan razvoj naših sposobnosti.

„Također želim da imate snažne osjećaje”, rekao je sveti Josemaría. „Ako osoba ne uloži svoje srce u ono što radi, to je neugodno i duhovno deformirano.” [7] Na kraju mnogih druženja, osnivač Opusa Dei blagoslovio bi „osjećaje”, osjećaje onih koji su ga došli poslušati, jer moramo uložiti srce u ono što radimo. „Kao pravi čovjek, Isus je

pokazao svoje osjećaje. Boljelo ga je odbacivanje Jeruzalema (usp. Mt 23,27) i to ga je ganulo do suza (usp. Lk 19,41). Također je bio duboko dirnut patnjama drugih (usp. Mk 6,34). Duboko je osjećao njihovu tugu (usp. Iv 11,33) i plakao je zbog smrti prijatelja (usp. Iv 11,35). Ovi primjeri njegove osjetljivosti pokazali su koliko je njegovo ljudsko srce bilo otvoreno prema drugima.”[8]

Naši se osjećaji trebaju formirati, sazrijevati, učiti; govore nam istinu o nama samima i o našim odnosima. Moramo učiniti ovaj aspekt našeg bića sastavnim dijelom našeg odgovora Bogu, kako bismo mogli donositi odluke koje uključuju naš život u vremenu. Ovdje moramo paziti da izbjegnemo dvije krajnosti: one koji niječu vrijednost osjećaja pokušavajući ih ušutkati i pretvarajući se da ne postoje; i one čije su odluke vođene samo njihovim osjećajima. U oba slučaja, rezultat je

krhki način postojanja koji obično završava ili u krutosti onih koji se vežu za idola, ili u dezorijentaciji onih koji neprestano mijenjaju kurs, prepuštajući se svojim najneposrednijim percepcijama. Niti jedan slučaj ne stvara plodno tlo za radosnu vjernost. Ako ne naučimo integrirati svoje emocije u zreo stav prema životu, može se pojaviti strah od budućnosti, strah od donošenja velikih odluka, što može potkopati stabilnost onog „da, želim“ koje smo jednom rekli. Nasuprot tome, sazrijevanje naših osjećaja u jedinstvu s našom inteligencijom vodi do stabilnog života, u kojemu se dobrim stvarima uživa, a manje dobre stvari se podnose s vedrinom.

Budeći naš poziv na ljubav

Još jednog od tih iscrpljujućih dana, Isus se odmara kraj zdenca. Tamo ga vidi žena koja ne pripada židovskom narodu. Naš Gospodin poznaje srce

te Samarijanke. Zna da je imala buran život, da je mnogo propatila, da joj je srce duboko ranjeno. A budući da poznaje njezino srce, njezinu duboku želju za srećom, njezinu čežnju za istinskim mirom, On brzo prelazi na stvar. U pravu si kad kažeš: 'Nemam muža'; jer si imala pet muževa, a ovaj koga sada imaš nije tvoj muž (Iv 4,17-18). Samarijanka se možda pomirila sa zaključkom da je vjernost nemoguća; možda je čak mislila da nismo stvoreni za tako velike stvari.

Možda smo imali slična iskustva, u vlastitom životu ili u životima ljudi koje volimo. Ali sve to nije prepreka da ponovno započnete život vjernosti, koji je sinonim za sreću. Isus nam govori kao ovoj ženi koja će, iako to još ne zna, uskoro postati učenica i započeti novi život: tko god pije vode koju ću mu ja dati, neće ožednjeti nikada; voda koju ću mu ja dati postat će u njemu izvor vode

koja teče u život vječni (Iv 4,14). Isus se, suočen s ranjenom osobom s malo nade u životu, „obratio njezinoj želji za istinskom ljubavlju, kako bi je oslobodio tame u njezinu životu i doveo je do pune radosti Evanđelja.”

[9] Svjestan istinskog značenja dubokog poziva na ljubav u srcu te Samaritanke, Krist djeluje odlučno i poziva je na novo obraćenje: „To je poziv Božje ljubavi na našu ljubav, u odnosu u kojem je Božja vjernost uvijek na prvom mjestu. .”[10]

[1] Benedikt XVI., Angelus, 2. rujna 2012.

[2] Sveti Josemaría, Susret s Kristom, br. 57.

[3] Sveti Augustin, Ispovijesti, knjiga XI, poglavlje XXII.

[4] Monsinjur Fernando Ocáriz, Pastoralno pismo, 19. ožujka 2022., br. 7.

[5] Isto, br. 1.

[6] Sveti Ivan Pavao II., Opća audijencija, 21. listopada 1998.

[7] Sveti Josemaría, Bilješke s obiteljskog okupljanja, 2. listopada 1972.

[8] Papa Franjo, Amoris Laetitia, br. 144.

[9] Papa Franjo, Amoris Laetitia, br. 294.

[10] Monsinjur Fernando Ocáriz, Pastoralno pismo, 19. ožujka 2022., br. 2.

Andrés Cárdenas Matute